

خلاصه

جامعه‌شناسی

پایه یازدهم
درس سیزدهم

نخستین رویارویی غرب متجدد با جهان اسلام زمانی رخ داد که:

۱. قدرت‌های سیاسی جهان اسلام علیرغم استفاده از پوشش دینی به صورت **قومی و قبیله‌ای** عمل می‌کردند.
۲. تعامل عالمان دینی با حاکمان در حد ضرورتِ **حفظ امنیت** بود.
۳. فقاقت و عدالت مهجور باقی مانده بود.
۴. دولت‌های کشورهای اسلامی نسبت کشورهای غربی **آسیب‌پذیری** بیشتری پیدا کرده بودند.

بزن بعدی

۵. رجال سیاسی جوامع اسلامی **شیفته**

فرهنگ غرب بودند

۶. عزت و استقلال کشورهای اسلامی

ضعیف شده بود.

علت شیفته شدن رجال سیاسی

جوامع اسلامی نسبت به فرهنگ غرب:

✓ قدرت نظامی کشورهای غربی

✓ نفوذ سیاسی و اقتصادی کشورهای غربی

✓ جاذبه‌های دنیوی کشورهای غربی

➤ **نتیجه این شیفته شدن:**

تضعیف عزت و استقلال کشورهای اسلامی

بزن بعدی ➤➤

نخستین بیدارگران اسلامی :

✓ متوجه **خطر کشورهای غربی** برای جوامع اسلامی بودند.

✓ به دنبال **اصلاح رفتار** دولت‌های اسلامی بودند.

✓ **راه نجات** امت اسلامی را در بازگشت به اسلام و عمل به آن می‌دانستند
✓ به دنبال **وحدت** اسلامی بودند.

✓ نسبت به **فرهنگ غرب** و ابعاد دنیوی آن آشنایی عمیقی **نداشتند** و خطر غرب را فقط در رفتار سیاسی و اقتصادی آنها می‌دیدند.

بزن بعدی

✓ **علت قدرت جوامع غربی** از نگاه

نخستین بیدارگران اسلام:
عمل کردن جوامع غربی به دستورات اسلام.

نمونه هایی از نخستین حرکت بیدارگران اسلامی در ایران:

✓ حضور فعال عالمان دینی در مقابله با دولت
تزاری روسیه و تدوین رساله‌های جهادی

✓ **میرزای شیرازی** در جنبش تنباکو

✓ حرکت اصلاحی **امیرکبیر**

➤ نخستین حرکت بیدارگران در **جهان اسلام:**

اقدامات سید جمال الدین اسدآبادی و

شاگردانش.

بزن بعدی »»

منورالفکران غرب زده:

- ✓ شیفته جوامع غربی بودند
- ✓ سازمان یافتن در **لژهای فراماسونری**
- ✓ خود را **بیدارگر** می دانستند و بیداری را در عبور از فرهنگ اسلامی می دانستند.
- ✓ اومانيسم را به **آدمیت** و روشنگری مدرن را به **منورالفکری** ترجمه می کردند. (علت انتخاب نام منورالفکران توسط آنها)
- ✓ نسبت به کشورهای استعمارگر احساس خطر نمی کردند و حضور سیاسی و اقتصادی آنها را **فرصت** می دانستند.

بزن بعدی »

✓ خواستار اصلاح رفتار دولت

کشورهای مسلمان بودند

✓ اصلاح رفتار را در **تقلید از رفتار فرنگیان**

می‌دیدند.

✓ معتقد به اندیشهٔ سیاسی قوم‌گرایانه و

ناسیونالیسم بودند.

نخستین لژهای تاسیس شده در ایران :

✓ لژ بیداری و لژ آدمیت

تشکیل حکومت‌های سکولار در جوامع اسلامی:

✓ جلوگیری از جنبش‌های بیدارگران اسلامی

و حمایت و دخالت کشورهای غربی

بزن بعدی »»

اقدامات حاکمان سکولار:

- ✓ از بین بردن مظاهر دینی و اسلامی
- ✓ حذف ساختارهای اجتماعی پیشین
- و ایجاد **ساختارهای اجتماعی استعماری** جدید

**نمونه هایی از قدرت های سکولار که
آرمان های منورالفکران غرب زده را
دنبال می کردند:**

✓ **رضاخان** در ایران

✓ **آتاتورک** در ترکیه

✓ **امان الله خان** در افغانستان

بزن بعدی

رهاورد حکومت منورالفکران غربزده

✓ **استبداد استعماری**

➤ وابستگی کشورهای اسلامی به استعمارگران:

✓ از بین رفتن استقلال سیاسی و اقتصادی آنها

✓ سرکوب شدن مقاومت‌های مردم برای حفظ

هویت اسلامی

➤ **در هم ریختن نظم پیشین** توسط حاکمان

سکولار به بهانه رسیدن به جایگاه کشورهای غربی
باعث شد که کشور ما خصوصیات کشورهای

پیرامونی و استعمار زده را پیدا کند.

روشنفکران چپ:

نسل دوم منورالفکران غرب زده

بزن بعدی ➤➤

روشنفکران چپ:

✓ به حرکت‌های سیاسی نسل اول اعتراض داشتند.

✓ برخی از آنها: حرکت‌های اجتماعی خود را به صورت مکاتب **الحادی** انکار خدا و برگشت از دین) مطرح می‌کردند.

✓ برخی از آنها: از مقابله با باورهای دینی مردم خودداری کرده و به اندیشه‌های خود **پوشش دینی** می‌دادند.

✓ این جریان تا فروپاشی بلوک شرق جاذبه داشت حرکت‌های اعتراض آمیز آنها مورد حمایت **بلوک شرق** بود.

➤ **نویسنده: هنگامه نجاتی**